

УДК 378:004-051:613/614

DOI: 10.12958/2227-2844-2019-4(327)-2-68-75

Жалій Тамара Віталіївна,

кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна.

tamarazalij1981@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-4504-6323>

Лесковець Віктор Іванович,

студент 4 курсу гуманітарного факультету Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, Україна.

viktor.leskovez@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-8398-1187>

ПОНЯТТЯ ПРО ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглянемо детальніше дефініції одного з найбільш дискусійних комплексних понять «готовність». Термін «готовність» виник в експериментальній психології в кінця XIX ст., де розглядався як настанова, психічний стан суб'єкта, що спричиняє поведінку (діяльність) певного характеру й спрямованості (О. Кюльпе, К. Макбе, Д. Узнадзе та ін.). З середини XX ст. «готовність» трактували як якісний показник саморегуляції поведінки людини (Д. Кац, Г. Оллпорт, У. Томас та ін.). Пізніше зазначений феномен був перенесений у психолого-педагогічні дослідження в контексті теорії діяльності взагалі та професійної діяльності зокрема (М. Дьяченко, Л. Кандибович, М. Левітов та ін.).

Проблема готовності фахівців до застосування здоров'язбережувальної компетентності в подальшій професійній діяльності не нова для педагогічної науки, однак висвітлення особливостей цього процесу для майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії є недостатнім у сучасних наукових публікаціях. Ця проблема привертає до себе увагу сучасних дослідників. У працях Т. Бойченко висвітлюється здоров'язбережувальна компетентність як ключова в освіті України, а дослідник О. Ващенко звертає увагу на формування здоров'язбережувальної компетентності молодших школярів засобами фізкультурно-оздоровчої (Ващенко, 2012, с. 6-7; Бойченко, 2008, с. 23-29). У праці С. Гаркуші висвітлюються особливості формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності (Гаркуша,

2014, с. 78-85). У низці публікацій Р. Жалій досліджував специфіку формування здоров'язберігаючої культури студентської молоді в умовах сучасного закладу вищої освіти (Жалій, 2017, с. 38-41). У працях О. Іващенко розкриваються сучасні підходи до індивідуалізації фізичних навантажень (Іващенко, 2000, с. 35; Іващенко, 2012, с. 43).

Формування готовності майбутніх фахівців до застосування здоров'язбережувальної компетентності видається важливою проблемою педагогічної теорії та практики.

Формулювання цілей статті. У статті розглянемо особливості альтернативні підходи до визначення поняття про готовність майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії до застосування здоров'язбережувальної компетентності у професійній діяльності.

Дослідники зазначають, що готовність до діяльності містить такі складові як «усвідомлені та неусвідомлені настанови, моделі ймовірної поведінки, визначення оптимальних способів діяльності, оцінювання своїх можливостей у їх відповідності до очікуваних складнощів і необхідність досягнення певного результату» (Іващенко, 2012, с. 145). У сучасній науковій літературі готовність пов'язується з діяльністю взагалі і професійною діяльністю зокрема, що є важливим у контексті започаткованого дослідження. Науковці виділяють три етапи наукового дослідження проблеми готовності до будь-якої діяльності. На першому етапі готовність досліджують у зв'язку з проникненням у природу психічних процесів людини. На другому – готовність визначають як певний феномен стійкості та адекватності реагування людини на зовнішні і внутрішні впливи, що зумовлено інтенсивним дослідженням нейрофізіологічних механізмів, регуляції і саморегуляції поведінки людини. Третій етап пов'язаний з дослідженнями в галузі теорії діяльності (Іващенко, 2012, с. 43).

Більшістю науковців готовність до професійної діяльності розглядається як активний стан особистості, який спонукає до дії; як наслідок діяльності; як настанова на виконання професійних завдань, як передумова до цілеспрямованої діяльності, її регуляції, ефективності; як форма діяльності суб'єкта, яка входить у загальний потік його умов. На сьогодні склалося кілька підходів щодо трактування готовності до професійної діяльності:

- функціональний, за яким готовність уважають психічним станом особистості, що визначає потенційну активізацію психічних функцій під час майбутньої професійної діяльності;
- особистісний, де готовність виступає цілісним особистісним утворенням, що інтегрує сукупність внутрішніх суб'єктивних чинників окремої діяльності та досліджується переважно в контексті професійної підготовки до неї;
- особистісно-діяльний, у межах якого готовність окреслюється як прояв усіх граней особистості, які забезпечують можливість ефективно виконувати професійні функції;

- результативно-діяльнісний, що визначає готовність як результат процесу підготовки (Іващенко, 2012, с. 43);
- акмеологічний, згідно з яким поняття готовності до діяльності тлумачиться, виходячи із самосприйняття людиною діяльності та свого місця в ній.

У різних визначеннях це поняття трактується як рефлексія, що може мати різний ступінь – включно до найвищого рівня надрефлексії, коли необхідною умовою формування готовності до професійної діяльності вважається «усвідомлення необхідності цілеспрямованого самоформування, усвідомлення особистісної та суспільної значущості здійснюваної діяльності» (Іващенко, 2000, с. 35).

Головною особливістю готовності до професійної діяльності є її інтегративний характер, що виявляється в упорядкованості внутрішніх структур, погодженості основних компонентів особистості професіонала, у стійкості, стабільності та спадковості їх функціонування. Професійну готовність можна представити як особистісну якість, що відображається в діяльності. Отже, важливою умовою формування готовності до будь-якої діяльності є наявність відповідних якостей, і в першу чергу схильностей та здібностей особистості до майбутньої діяльності. Готовність до діяльності розвивається на основі засвоєння загальних і професійних знань, формування вмінь і навичок, удосконалення сформованих професійно важливих якостей особистості.

Деякі вчені розуміють під професійною готовністю майбутнього економіста інтегративну якість його особистості, що виявляється у формах активності та здібності ставити перед собою професійні цілі, обирати способи їх досягнення, контролювати цей процес, здійснювати самоконтроль за виконанням власних дій і прогнозувати шляхи підвищення продуктивності роботи у професійному напрямі, поділяє її компоненти на дві групи: перша група визначаються компонентами, які характеризують професійні якості фахівця – планово-змістовні, організаційні, мотиваційні, контролюючі, координаційні; друга група компонентів характеризує особистісні якості економіста – вольові, емоційні, мобілізаційні, самоусвідомлення, рефлексивна комунікація (Іващенко, 2012, с. 44).

Проаналізувавши наведені погляди щодо сутності та структури готовності до професійної діяльності можемо зробити висновок, що вони взаємодоповнюють одна одну, розширюють і поглиблюють наші уявлення про складний і багатогранний феномен «готовності». Крім того, вважаємо, що вивчати структуру готовності особистості потрібно відповідно до конкретного виду діяльності, враховуючи загальні, універсальні для будь-якої професійної діяльності компоненти та специфічні професійні компоненти готовності, які властиві саме для певного виду діяльності.

Таким чином, узагальнивши теоретичні положення, запропоновані

різними дослідниками, доходимо висновку про те, що готовність до професійної діяльності – це складна динамічна структура, яка поділяється на психологічну, науково-теоретичну і практичну та включає в себе такі компоненти: мотиваційний (мотиви, потреби, емоції, прагнення, інтереси, цінності, ідеали тощо); когнітивний (система знань, умінь і навичок); операційний (володіння способами і прийомами, культурою професійної діяльності).

Отже, готовність є істотною передумовою цілеспрямованості й ефективності діяльності. Вищий рівень її сформованості допомагає молодому фахівцеві високоякісно виконувати свої професійні обов'язки, обґрунтовано застосовувати знання, використовувати досвід, перебудовувати професійні дії відповідно до складних ситуацій. Проте формування готовності як психолого-педагогічний процес, його умови і критерії прямо пропорційно залежать від змісту діяльності, на яку орієнтують і до якої навчають студентів. Відповідно, формування готовності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії до застосування здоров'язбережувальної компетентності у професійній діяльності означає набуття ним знань, умінь, досвіду, настанов на утворення необхідних мотивів, надання психічним процесам і властивостям особистості таких особливостей, які забезпечать майбутньому можливість ефективно здійснювати здоров'язбережувальну компетентність.

Перспективними напрямками подальших наукових пошуків є:

- детальне вивчення різних моделей структури здоров'язбережувальної компетентності майбутніх фахівців;
- висвітлення особливостей педагогічних умов та рівнів готовності майбутніх фахівців до її застосування в професійній діяльності.

Список використаної літератури

1. Бойченко Т. Є. Здоров'язбережувальна компетентність як ключова в освіті України. *Основи здоров'я і фізична культура*. 2008. № 11–12. С. 6–7. **2. Ващенко О. М.** *Фізкультурно-оздоровчі заходи в режимі навчального дня молодшого школяра: навч.-метод. посіб.* Кам'янець-Подільський. 2012. 192 с. **3. Гаркуша С. В.** *Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретико-методичний аспект.* Чернігів, 2014. 392 с. **4. Жалій Р. В.** *Формування здоров'язберігаючої культури студенської молоді в умовах сучасного закладу вищої освіти. Педагогічні науки : зб. наук. праць.* Полтава, 2017. Вип. 70. С. 38–41. **5. Іващенко О. В.** *Загальнорозвиваючі вправи.* Метод. посіб. Харків. 2000. 60 с. **6. Іващенко С.** Вплив індивідуальних програм професійно-прикладної фізичної підготовки на показники стійкості уваги у студентів. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2012. № 3. С. 43–46.

References

1. Boichenko, T. Ye. (2008). Zdoroviazberezhuvalna kompetentnist yak kliuchova v osviti Ukrainy [Healthcare-saving competence as a key to education in Ukraine]. *Osnovy zdorovia i fizychna kultura – Fundamentals of Health and Physical Education*, 11-12, 6-7 [in Ukrainian]. **2. Vashchenko, O. M., Yermolova, V. M., Ivanova, L. I. ta in.** (2012). Fizkulturno-ozdorovchi zakhody v rezhymi navchalnoho dnia molodshoho shkoliara: navch.-metod. posib. [Physical-and-health activities in the mode of the day of the junior schoolboy]. Kamianets-Podilskyi: Abetka [in Ukrainian]. **3. Harkusha, S. V.** (2014). Formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv fizychnoho vykhovannia do vykorystannia zdoroviazberezhuvalnykh tekhnolohii: teoretyko-metodychnyi aspekt: monografiya [Formation of readiness of future specialists of physical education for the use of health-saving technologies: theoretical and methodical aspect]. Chernihiv: Vydavets Lozovyi V. M. [in Ukrainian]. **4. Zhaliy, R. V.** (2017). Formuvannia zdoroviazberihaiuchoi kultury studenskoj molodi v umovakh suchasnoho zakladu vyshchoi osvity` [Formation of healthcare-saving culture of student youth in a modern institution of higher education]. *Pedahohichni nauky: zb. nauk. prats – Pedagogical sciences: collection of scientific works*, Vyp. 70, (pp. 38-41). Poltava [in Ukrainian]. **5. Ivashhenko, O. V., Xudolij, O. M., Karpunecz, T. V.** (2000). Zahalnorozvyvaiuchi vpravy: metod. posib. [General developing exercises]. Kharkiv [in Ukrainian]. **6. Ivashchenko, S.** (2012). Vplyv individualnykh prohram profesiino-prykladnoi fizychnoi pidhotovky na pokaznyky stiikosti uvahy u studentiv [Influence of individual programs of professional-applied physical training on students' attention stability indicators]. *Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannia i sportu – Theory and methodology of physical education and sports*, 3, 43-46 [in Ukrainian].

Жалій Т. В., Лесковець В. І. Поняття про готовність майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії до застосування здоров'язбережувальної компетентності у професійній діяльності

У статті розглядаються дефініції одного з найбільш дискусійних комплексних понять «готовність». Термін «готовність» виник в експериментальній психології в кінця XIX ст., де розглядався як настанова, психічний стан суб'єкта, що спричиняє поведінку (діяльність) певного характеру й спрямованості (О. Кюльпе, К. Макбе, Д. Узнадзе та ін.). З середини XX ст. «готовність» трактували як якісний показник саморегуляції поведінки людини (Д. Кац, Г. Олпорт, У. Томас та ін.). Пізніше зазначений феномен був перенесений у психолого-педагогічні дослідження в контексті теорії діяльності взагалі та професійної діяльності зокрема (М. Дьяченко, Л. Кандилович, М. Левітов та ін.).

Учені Г. Коджаспірова та О. Коджаспіров трактують готовність до діяльності як складну динамічну систему, в якій задіяні різні сторони психіки: інтелектуальна, емоційна, мотиваційна та вольова.

Проаналізувавши наведені погляди щодо сутності та структури готовності до професійної діяльності можемо зробити висновок, що вони взаємодоповнюють одна одну, розширюють і поглиблюють наші уявлення про складний і багатогранний феномен «готовності». Крім того, вважаємо, що вивчати структуру готовності особистості потрібно відповідно до конкретного виду діяльності, враховуючи загальні, універсальні для будь-якої професійної діяльності компоненти та специфічні професійні компоненти готовності, які властиві саме для певного виду діяльності.

Таким чином, узагальнивши теоретичні положення, запропоновані різними дослідниками, доходимо висновку про те, що готовність до професійної діяльності – це складна динамічна структура, яка поділяється на психологічну, науково-теоретичну і практичну та включає в себе такі компоненти: мотиваційний (мотиви, потреби, емоції, прагнення, інтереси, цінності, ідеали тощо); когнітивний (система знань, умінь і навичок); операційний (володіння способами і прийомами, культурою професійної діяльності).

Зроблено висновок, що готовність є істотною передумовою цілеспрямованості й ефективності діяльності. Формування готовності як психолого-педагогічний процес, його умови і критерії прямо пропорційно залежать від змісту діяльності, на яку орієнтують і до якої навчають студентів. Відповідно, формування готовності майбутніх фахівців з комп'ютерної інженерії до застосування здоров'язбережувальної компетентності у професійній діяльності означає набуття ним знань, умінь, досвіду, настанов на утворення необхідних мотивів, надання психічним процесам і властивостям особистості таких особливостей, які забезпечать майбутньому можливість ефективно здійснювати здоров'язбережувальну компетентність.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність; майбутні фахівці з комп'ютерної інженерії, готовність до застосування здоров'язбережувальної компетентності.

Жалий Т. В., Лесковець В. И. Понятие о готовности будущих специалистов по компьютерной инженерии к применению здоровьесберегательной компетентности в профессиональной деятельности

В статье рассматриваются дефиниции одного из самых дискуссионных комплексных понятий «готовность». Термин «готовность» возник в экспериментальной психологии в конце XIX в., где рассматривался как установка, психическое состояние субъекта, вызывает поведение (деятельность) определенного характера и направленности (А. Кюльпе, К. Макбет, Д. Узнадзе и др.). С середины

XX в. «готовность» трактовали как качественный показатель саморегуляции поведения человека (Д. Кац, Г. Олпорт, У. Томас и др.). Позже указанный феномен был перенесен в психолого-педагогические исследования в контексте теории деятельности вообще и профессиональной деятельности в частности (М. Дьяченко, Л. Кандибович, М. Левитов и др.).

Ученые Г. Коджаспирова и А. Коджаспиров трактуют готовность к деятельности как сложную динамическую систему, в которой задействованы разные стороны психики: интеллектуальная, эмоциональная, мотивационная и волевая.

Проанализировав приведенные взгляды относительно сущности и структуры готовности к профессиональной деятельности можем сделать вывод, что они взаимодополняют друг друга, расширяют и углубляют наши представления о сложный и многогранный феномен «готовности». Кроме того, считаем, что изучать структуру готовности личности нужно соответственно к конкретному виду деятельности, учитывая общие, универсальные для любой профессиональной деятельности компоненты и специфические профессиональные компоненты готовности, которые свойственны именно для определенного вида деятельности. Таким образом, обобщив теоретические положения, предложенные различными исследователями, приходим к выводу о том, что готовность к профессиональной деятельности – это сложная динамическая структура, которая делится на психологическую, научно-теоретическую и практическую и включает в себя следующие компоненты: мотивационный (мотивы, потребности, эмоции, стремления, интересы, ценности, идеалы и т.п.); когнитивный (система знаний, умений и навыков); операционный (владение способами и приемами, культурой профессиональной деятельности).

Сделан вывод, что готовность является существенной предпосылкой целеустремленности и эффективности деятельности. Высший уровень ее сформированности помогает молодому специалисту высококачественно выполнять свои профессиональные обязанности, обоснованно применять знания, использовать опыт, перестраивать профессиональные действия в соответствии с сложных ситуаций.

Ключевые слова: здоровьесберегательная компетентность; будущие специалисты по компьютерной инженерии, готовность к применению здоровьесберегательной компетентности.

Zhaliy T., Leskovets V. The Notion about the Readiness of Future Specialists in Computer Engineering to Apply Healthcare-Saving Competence in Professional Activities

The article deals with definitions of one of the most controversial complex concepts of «readiness». The term «readiness» arose in experimental psychology at the end of the nineteenth century, where it was seen as a direction, a mental state of a subject that causes behavior (activity)

of a certain nature and orientation (O. Kilpe, K. Macbe, D. Uznadze, and others). From the middle of the twentieth century. «Readiness» was interpreted as a qualitative indicator of self-regulation of human behavior (D. Katz, G. Allport, W. Thomas, etc.). Later, this phenomenon was transferred to psychological and pedagogical research in the context of the theory of general activity and professional activity in particular (M. Dyachenko, L. Kandybovich, M. Levitov, etc.).

Scientists G. Kozhizpirova and O. Kozhizpirova interpret readiness for activity as a complex dynamic system in which different aspects of the psyche are involved: intellectual, emotional, motivational and volitional.

After analyzing the views expressed on the nature and structure of readiness for professional activity, we can conclude that they complement each other, expand and deepen our understanding of the complex and multifaceted phenomenon of «readiness». In addition, we believe that the study of the structure of individual readiness is required in accordance with a particular type of activity, taking into account general, universal components for any professional activity and specific professional components of readiness that are specific to a specific type of activity. Thus, summarizing the theoretical positions proposed by various researchers, we arrive at the conclusion that readiness for professional activity is a complex dynamic structure, which is divided into psychological, scientific-theoretical and practical, and includes the following components: motivational (motives, needs, emotions, aspirations, interests, values, ideals, etc.).

It is concluded that readiness is an essential prerequisite for the purposefulness and efficiency of the activity. The higher level of its formation helps a young specialist to perform high-quality professional duties, to apply knowledge, use experience, rebuild professional actions in accordance with difficult situations. However, the formation of readiness as a psychological and pedagogical process, its conditions and criteria directly proportional to the content of activities, which are oriented and to which students are taught. Accordingly, the formation of the readiness of future specialists in computer engineering to apply health-saving competence in professional activities means acquiring it knowledge, skills, experience, guidance on the formation of the necessary motives, giving mental processes and personality features such features that will ensure the future ability to effectively implement Health-saving competence.

Key words: health-saving competence; future specialists in computer engineering, readiness to use healthcare-saving competence.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2019 р.

Прийнято до друку 31.05.2019 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Семеновська Л. А.